

عوامل فردی مؤثر بر احتمال بروز خشونت پلیس

در فرایند دادرسی و راهکارهای پیشگیری از آن

داوود اسدی^۱

چکیده

هدف این مقاله مشخص کردن عوامل فردی مؤثر بر خشونت پلیس و راهکارهای پیشگیری از آن است. روش تحقیق، توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری آن ۱۰۰۰ نفر از دو گروه کارکنان (شامل کارکنان آگاهی، مواد مخدر و پلیس پیشگیری فاتب) و فرهیختگان (شامل مسئولان رده‌های ستادی سازمان و استادان دانشگاه) انتخاب شدند. برای محاسبه حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد و ۲۷۷ نفر با شیوه نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌ای نظام‌مند انتخاب شدند که پرسشنامه محقق ساخته در اختیار آنها قرار گرفت. قبل از توزیع پرسشنامه، اعتبار آن از طریق اعتبار محتوی و پایایی آن از طریق محاسبه آلفای کرونباخ ($\alpha = 0.94$) مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفت. مهمترین یافته تحقیق بیانگر این است که تفاوت نظر دو گروه کارکنان و فرهیختگان با اطمینان ۹۹ درصد معنادار است و از بین عوامل فردی مؤثر در احتمال بروز خشونت، کم بودن آستان تحمل در رتبه اول، ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور در رتبه دوم و راضی نبودن از حقوق و مزایا در رتبه سوم قرار دارد. نتایج تجزیه و تحلیل نشان می‌دهد که دسته اول از پاسخگویان یعنی کارکنان، عوامل فردی را به میزان ۴۸,۸ درصد و دسته دوم یعنی فرهیختگان آن را به میزان ۵۶,۳ درصد در احتمال بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی مؤثر می‌دانند. در مجموع نیز هر دو گروه عوامل فردی را به میزان ۵۱,۲ درصد در احتمال بروز خشونت مؤثر می‌دانند.

واژگان کلیدی

عوامل فردی در خشونت پلیس، فرایند دادرسی و خشونت، پلیس خدمتگزار، راهکارهای پیشگیری از خشونت پلیس

بیش از یک قرن است که از تأسیس سازمان پلیس نوین در ایران می گذرد. در این مدت به موازات پیشرفت علم و فناوری، روز به روز به وسعت امکانات و تجهیزات و گسترش سازمان پلیس افزوده شده است. در سالهای اخیر، گرایش و توجه به کاربرد روشهای علمی در رویارویی و پیشگیری از جرائم در حال پیگیری و اجرایی شدن است. رویکرد پلیس در فرایند دادرسی و حل مسائل و ناهنجاریهای اجتماعی بر منع استفاده از خشونت مبتنی است. بعضی اوقات مشاهده می شود عده ای از مأموران ناجا در برخورد با متهمان مرتکب رفتار خشونتبار می شوند. خشونت به معنی تندی، شدت، سختگیری و ضد نرمی و لطافت معنا شده است و در علوم اجتماعی به رفتاری اطلاق می شود که هدف آن صدمه زدن به خود و دیگران است. خشونت انواع مختلفی دارد که در این پژوهش به خشونت فیزیکی و کلامی توجه می شود. در قوانین اعم از قانون اساسی و قانون مجازات اسلامی و اسناد بین المللی، خشونت، مذموم، غیرقانونی و خلاف حقوق شهروندی تلقی می شود و مرتکبان طبق مقررات و قوانین، مستحق تعقیب و مجازات هستند. بنابراین به همان اندازه که پلیس به لحاظ حفاظت از جان و مال و ناموس مردم و تلاش برای حفظ نظم و امنیت و آرامش نزد جامعه، افکار عمومی و حاکمیت قدر و منزلت دارد در صورت کاربرد خشونت، قدر و منزلت خود را از دست می دهد و ممکن است موجب احساس ناامنی و ایجاد ترس در جامعه شود. در واقع کاربرد خشونت پلیس در بردارنده پیامد منفی برای مردم، جامعه، سازمان پلیس و کارکنان آن است. بنابراین شناسایی عوامل احتمالی مؤثر بر بروز خشونت و راه های پیشگیری از آن مهم، و از دغدغه های مسئولان نظام اسلامی است. عوامل احتمالی بروز خشونت در سازمان پلیس را می توان به سه دسته عوامل فردی، درون سازمانی و برون سازمانی تقسیم بندی کرد که هدف این پژوهش مشخص کردن عوامل فردی مؤثر بر احتمال بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی و مشخص کردن میزان تأثیر هر یک از عوامل احتمالی و راهکارهای پیشگیری از آنها است تا ساحت کارکنان شریف و خدمتگزار ناجا از احتمال بروز چنین رفتارهای غیرقانونی ای پاک و پیراسته شود. شاید برای خواننده محترم جای سؤال باشد که چرا پژوهشگر درصدد شناسایی عوامل احتمالی بروز خشونت در سازمان پلیس و یافتن راهکارهای کاهش آن است. نتیجه یک پژوهش ملی، که اخیراً صورت گرفته است، حکایت دارد که افراد پلیس از نظر محبوبیت و مقبولیت عمومی بعد از معلمان آموزش و پرورش در رتبه دوم قرار دارند. با توجه به این مقبولیت عمومی، حتی مشاهده یک مورد خشونت از افراد چنین سازمان خدمتگزاری قابل قبول نیست. مقام معظم رهبری نیز چنین مطالبه عوامل فردی مؤثر بر خشونت پلیس را در سازمان ناجا دارند. بنابراین مقاله به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که: "فرآیند دادرسی کدام است و راهکارهای پیشگیری از آن چیست؟"

اهداف پژوهش

تبیین عوامل فردی مؤثر بر بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی
تبیین راهکارهای پیشگیرانه ناظر بر عوامل فردی، مؤثر بر بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی

سؤالات پژوهش

نقش و تأثیر عوامل فردی از قبیل ضعف تقید به مبانی شرعی و احکام اسلامی، داشتن روحیه خشونت و تندخویی در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی چگونه است؟
نقش و تأثیر راهکارهای ناظر بر رفع عوامل فردی از قبیل تقویت پایبندی به اصول و مبانی شرعی و قانونی، جلوگیری از به کارگیری افراد خشن و تندخو در مشاغل بازجویی در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی چگونه است؟

پیشینه و مبانی نظری

با بررسیهای مراکز و منابع علمی، پایان نامه ها، پژوهشها و مقالات مرتبط با موضوع مشاهده شد که به چند نمونه از آنها اشاره می شود:

مطهری زاده (1387) در پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد خود با عنوان بررسی روشهای پیشگیری از ضرب و شتم به دنبال پاسخگویی به این سؤال اساسی تحقیق است که روشهای مؤثر در پیشگیری وضعی متهمان در آگاهی فاتب از ضرب و جرح متهمان توسط مأموران آگاهی فاتب چیست. سه پیشنهاد مهم پژوهشگر در این تحقیق برای پیشگیری از ضرب و جرح متهمان عبارت است از:

الف: مسئولان پلیس آگاهی از کارکنان باتجربه و با ضریب هوشی بسیار در بازجویی و تحقیق از متهمان استفاده کنند.

ب: انتظارات مراجع قضایی از مأموران پلیس آگاهی با برگزاری جلسات مشترک، تبیین نیازمندیها و ایجاد تعامل دوطرفه پلیس با مرجع قضایی متعادل شود.

ج: برای نظارت بر عملکرد بازجویان به منظور هدایت اقدامات آنها به سمت کشف علمی جرائم و بازدارندگی آنها از ارتکاب خشونت و ضرب و شتم متهمان، مدیران باتجربه به کار گمارده شوند. همان گونه که ملاحظه می شود پیشنهاد (الف و ج) جنبه فردی دارد (مطهری زاده، 1387).

محمد نسل (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «بررسی علل وقوع و شیوه های اثربخش پیشگیری از ضرب و جرح متهمان (مطالعه موردی فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰)»، علت های فردی و سازمانی وقوع ضرب و جرح را از سوی کارکنان نسبت به متهمان مورد بررسی علمی قرار داده و شیوه های پیشگیری

اجتماعی، وضعی و کیفی از ضرب و جرح را نیز استخراج کرده است که جامعه آماری این تحقیق نقش عوامل فردی و سازمانی را در بروز ضرب و جرح کارکنان نسبت به متهمان مؤثر دانسته اند (محمد نسل، ۱۳۹۱).

فوکس و همکاران (۲۰۰۱) به بررسی بروز رفتارهای نامناسب کارکنان در محیط های کاری در اثر تنشهای شغلی و بی عدالتی ساختاری پرداختند. این تحقیق در مورد طیف گسترده ای از افراد با مشاغل گوناگون انجام شد و نتایج آن با نظریه های فشار روانی در محیط کار مطابقت داشت که ریشه های اصلی رفتارهای نامناسب را در محیط کار در بی عدالتی در محیط کار، فشار روانی، محدودیتهای سازمانی و فشارهای شغلی جستجو می کنند. نتایج پژوهش نشان داد فشار روانی و بی عدالتی، مهمترین نقش را در ایجاد خشونت و شکست های شغلی ایفا می کند (فوکس و همکاران، ۲۰۰۱: ۳۰۹-۲۹۱).

هوف و همکارانش (۲۰۰۵) به بررسی آثار روانی قرار گرفتن در معرض محیط های خشن کاری در دراز مدت بر سلامت روان و میزان پرخاشگری کارکنان پرداختند. این تحقیق بین سالهای ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۰ در مورد ۴۶۴۷ نفر از کارمندان خدمات اجتماعی و پلیس دانمارک انجام شد. نتایج نشان داد با افزایش مدت قرار گرفتن فرد در معرض محیط های نامطلوب کاری، میزان افسردگی و میل به بروز رفتارهای بی ملاحظه و ستیزه جویانه در افراد به صورت تصاعدی افزایش می یابد و در نتیجه باید زمان و هزینه بیشتری صرف بهبود وضعیت شود. از جمله مواردی که در دراز مدت در دفعات بیشتری برای کارکنان اتفاق می افتد، می توان به رفتارهای نادرست مراجعان، ضعف مدیریت صحیح فرماندهان و نبود همکاری مناسب بین مأموران در اجرای وظایف اشاره کرد که در دراز مدت وارد تار و پود فرهنگ سازمانی می شود و شناسایی سره از ناسره را در تشخیص مشکلات شغلی دشوارتر می کند. محققان پیشنهاد می کنند فرهنگ کار و پیشفرضهای پذیرفته شده از سوی کارکنان در محیط کار به منظور شناسایی موارد ایجاد ناکارآمدی رفتاری در افراد مورد بررسی موشکافانه قرار گیرد (هوف و همکاران، ۲۰۰۵: ۲۶۵-۲۵۶).

اتیلور (۲۰۰۲) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «مطالعه سوء رفتارهای پلیس در امریکا و یک مدل قابل اجرا در پلیس ترکیه (TNP)» سوء رفتارهای پلیس را در کنار توجه به مسائل فردی عمدتاً متوجه سازمان و ترکیب این دو را منجر به سوء استفاده از قدرت تلقی می کند. وی علت بد رفتاری پلیس را آموزش ضعیف و

ضعف در مدیریت می‌داند و برای پیشگیری از آن جامعه‌پذیری و پاسخگو بودن پلیس را در مقابل رفتارهایش پیشنهاد می‌کند. وی پیشنهاد می‌کند پلیس‌های بدرفتار را باید به دادگاه عالی معرفی کرد. هم چنین باید آنها را نسبت به رعایت حقوق شهروندی و اصلاح خرده‌فرهنگ‌های سازمانی توجیه کرد که مخالف فرهنگ سازمانی است (اتیلور، ۲۰۰۲).

آلی سون و الکس (۲۰۰۴) در تحقیق خود با عنوان «سوء رفتارهای پلیس» رفتار بد پلیس را تحت تأثیر نظریات یادگیری اجتماعی می‌دانند. این دو پژوهشگر، خدمت پلیس را بین ناهنجاریهای جامعه و برخورد مستمر با این ناهنجاریها موجب رفتار بد افراد پلیس برشمرده‌اند؛ به عبارتی از دید آنها رفتار بد افراد پلیس نتیجه تجربیات تلخ خدمتی آنها است (آلی سون و الکس، ۲۰۰۴: ۲۱).

اندرو (۲۰۰۹) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «پیشگیری از سوءرفتارها و فساد پلیس» به استفاده از انواع پیشگیری در پیشگیری از بد رفتاری و فساد پلیس پرداخته و بر پیشگیری موقعیتی و محیطی (وضعی) و هم چنین افزایش سطح آگاهی و آموزش اخلاق یکپارچه به پلیس تأکید کرده است (اندرو، ۲۰۰۹: ۴۳).

خشونت

با توجه به ابعاد گوناگون خشونت، هنوز درباره آن معنای مورد توافق و عامی وجود ندارد. این واژه از چنان گستره معنایی برخوردار است که امکان ارائه تعریفی جامع و مانع از آن نیست. در فرهنگهای فارسی و عربی، «خشونت» از نظر لغوی، ادبی، اجتماعی و حقوقی کاربردهای گوناگونی دارد. در زبان فارسی خشونت مصدر است و معانی گوناگونی دارد؛ از جمله درشتی و زبری، ضد لینت و نرمی، خلاف نعمت، غلظت، سختی و تندی و تیزی، سخت رویی، خشم، غضب، خشکی، خشونت‌کردن، درشتی کردن و تندی کردن (دهخدا، ۱۳۳۷: ۵۹۳). این لغت در فرهنگ کامل فارسی با مفاهیمی همچون درشتی، هنگارد، تندخویی و وحشیگری معنی شده است (انصاف پور، ۱۳۷۴: ۳۷۹). در فرهنگ فارسی امروز نیز این واژه به معنای زبری، زمختی، تندی، پرخاش و سختگیری به کار رفته که از خفیفترین مصداقهای خشونت به معنای رایج امروزی است (صدری افشار و همکاران، ۱۳۷۳: ۴۸۸). خشونت معادل واژه انگلیسی "Violence" است که گاهی اوقات "Vil" هم تلفظ می‌شود. این واژه اسمی مفرد است که در انگلیسی وسطی و فرانسه باستان و لاتین "Violentia" بوده است. این واژه در فرانسه "Violentus" خوانده می‌شد (کاتبی، ۱۳۶۳: ۳۵۱). ابن منظور در لسان العرب خشونت را به معنی شدت،

تندی، سختگیری، ضدنرمی، لطافت آورده است (ابن منظور، بی تا: ۱۴۰). از نظر اصطلاحی خشونت به کار بردن زور یا قدرت بر دیگری است به گونه ای که بر اراده او در رفتار اثر بگذارد (کرم، ۱۹۸۷: ۳۵۵ و ۳۵۴) و شامل خشونت‌های فیزیکی و کلامی می شود. منظور از خشونت فیزیکی، هرگونه زدن و ایراد ضرب و جرح و منظور از خشونت کلامی هرگونه تحقیر، توهین، فحاشی و ناسزاگویی است. از سویی باید توجه کرد که اصول ۲۲، ۳۸ و ۳۹ قانون اساسی و مواد ۵۷۸ و ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی و هم چنین مواد ۲۹ و ۳۲ قانون مجازات نیروهای مسلح، هرگونه اهانت، آزار و اذیت بدنی، شکنجه را برای گرفتن اقرار ممنوع می داند و مرتکبان چنین رفتاری را مجرم و مستحق مجازات به شمار می آورد؛ ضمناً از دید اسناد بین المللی مانند اعلامیه رفع خشونت علیه زنان مصوب ۱۵ دسامبر ۱۹۵۵، میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی مصوب ۱۰ دسامبر ۱۹۸۴، ماده ۱۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر و ماده ۲۰ اعلامیه اسلامی حقوق بشر (سند قاهره) هرگونه رفتار خشونت آمیز، اهانت، شکنجه، آزار و اذیت و تحقیر ممنوع است و مرتکبان آن مستحق مجازات هستند.

خشونت در برابر نعومت به معنی برخورداری از زندگی همراه با ناز و نعمت است. هم چنین خشونت به معنای صلابت نیز آمده است. پیامبر اکرم (ص) درباره صلابت و جدیت حضرت علی (ع) نسبت به بیت المال فرمودند أَنَّهُ خَشَنُ فِی ذَاتِ اللَّهِ: آری او درباره خدا باصلابت است (رشاد، ۱۳۷۹، ص ۳۹۵).

واینر ۱۰ زان ۱۱ و ساجی ۱۲ خشونت را چنین تعریف کرده اند: کاربرد نیروی فیزیکی و یا تهدید به کار بردن آن به گونه ای که بتواند لطمات جسمی یا معنوی بر شخص یا اشخاص وارد آورد. در این مورد خواست و رضایت فرد یا افراد یا ملاک نیست یا این عمل برخلاف میل آنان به منصف ظهور می رسد ۱۳. گالتونگ ۱۴ خشونت را هر امر اجتناب ناپذیری تعریف می کند که مانع از خودشناسی انسان می شود و خودشناسی انسان را نیز خشنودی از نیازهای انسانی می داند (افتخاری، اصغر، ۱۳۷۹).

کارل تایلور می گوید خشونت شکل پایانی تجاوز است. شنه جمعیت شناس فرانسوی نیز در اثر خود تحت عنوان خشونت، ضمن مطالعه خشونت مجرمانه، خشونت انتحاری و خشونت جمعی می گوید که خشونت درواقع، شکل افراطی تهاجم (تعرض) است. خشونت نهادی و رسمی ناظر به خشونت برخی حکومتها و دولتها و عمال آنها است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۷).

پیشگیری

در مفهوم رایج، پیشگیری به معنی پیشدستی کردن، پیشی گرفتن و آگاه کردن و هشدار دادن است. در جرم شناسی کاربرد فنون مختلف به منظور جلوگیری از وقوع بزهکاری را پیشگیری می گویند (محمدنسل، ۱۳۹۳: ۲۰).

فرایند دادرسی

این فرایند از زمانی است که متهم به منظور تحقیقات در اختیار پلیس قرار می گیرد و شامل مراحل دستگیری، بازجویی، نگهداری و بدرقه متهم می شود.

عوامل فردی مؤثر بر احتمال بروز خشونت

عواملی است که به ارزشها، باورها، نوع شخصیت، وضعیت جسمی، روحی و دیدگاه مأموران پلیس مربوط می شود و از آن طریق بر محیط داخلی نیروی انتظامی در فرایند دادرسی تأثیر گذار است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

این تحقیق، کاربردی، و از نظر روش، توصیفی پیمایشی است. جامعه آماری آن 1000 نفر از دو گروه کارکنان شامل کارکنان آگاهی، مواد مخدر و پلیس پیشگیری فاتب و فرهیختگان شامل مسئولان رده های ستادی سازمان، مسئولان سازمان قضایی نیروهای مسلح و استادان دانشگاه انتخاب شدند. تعداد نمونه با استفاده از از فرمول کوکران 277 نفر و انتخاب نمونه با شیوه نمونه گیری تصادفی طبقه ای نظام مند از هر دو گروه انتخاب شد. گردآوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته صورت گرفت. قبل از توزیع پرسشنامه، اعتبار آن با استفاده از دیدگاه کارشناسان حوزه تحقیق از طریق اعتبار محتوای و پایایی آن در پایان تحقیق از طریق محاسبه آلفای کرونباخ در سطح 94 درصد مورد ارزیابی و تأیید قرار گرفت.

این نتیجه مشخص می کند که پژوهش از اعتبار زیادی برخوردار است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از شیوه های آمار توصیفی مانند فراوانی و درصد فراوانی و آمار استنباطی مانند آزمون تحلیل واریانس و آزمون فریدمن استفاده شده است. متغیر مستقل یا تأثیرگذار تحقیق عوامل فردی و متغیر وابسته یا تأثیرپذیر تحقیق احتمال بروز خشونت افراد پلیس در فرایند دادرسی است. نکته قابل توجه در مورد آمار جدولهای پیش رو که گاه از 270 نفر کمتر اعلام شده به این دلیل است که تعدادی از پاسخگویان به سؤال مورد نظر پاسخ نداده اند.

یافته‌ها

در این بخش، داده ها از گویه های مورد پرسش از دو گروه کارکنان و فرهیختگان درباره عوامل فردی مؤثر بر احتمال خشونت پلیس در فرایند دادرسی به صورت جدولهای جداگانه مورد تحلیل توصیفی و تحلیل استنباطی قرار گرفته است. در قسمت تحلیل توصیفی تحقیق، تلاش شد تا با استفاده از جدولهای توصیفی مقایسه ای، دیدگاه های دو گروه کارکنان و فرهیختگان مورد بررسی تطبیقی قرار گیرد و توزیع درصدی آن ارائه شود. سپس این دیدگاه ها پس از جمع بندی در قالب یک جدول ترکیبی نهایی شده است. در قسمت تحلیل استنباطی ابتدا با استفاده از آزمون تحلیل واریانس تفاوت با بیش از 99 درصد به دست آمد؛ سپس با F دیدگاه های دو گروه کارکنان و فرهیختگان و معنادار بودن آن از طریق آزمون استفاده از آزمون فریدمن رتبه بندی، و تعیین اولویت اول تا سوم عوامل مؤثر بر احتمال بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی مشخص شد.

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	8	27	58	54	37	184
	درصد	4.3%	14.7%	31.5%	29.3%	20.1%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	0	7	19	39	21	86
	درصد	0.0%	8.1%	22.1%	45.3%	24.4%	100.0%
جمع	فراوانی	8	34	77	93	58	270
	درصد	3.0%	12.6%	28.5%	34.4%	21.5%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت:

بیش از ۴۹ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۶۹ درصد از گروه فرهیختگان ضعف آگاهی نسبت به احکام اسلامی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند. در مجموع هر دو گروه بیش از ۵۵ درصد ضعف آگاهی نسبت به احکام اسلامی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۲- تأثیر ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	7	20	42	65	50	184
	درصد	3.8%	10.9%	22.8%	35.3%	27.2%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	2	3	16	35	29	85
	درصد	2.4%	3.5%	18.8%	41.2%	34.1%	100.0%
جمع	فراوانی	9	23	58	100	79	269
	درصد	3.3%	8.6%	21.6%	37.2%	29.4%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت:

بیش از ۶۲ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۷۵ درصد از گروه فرهیختگان ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند. در مجموع هر دو گروه بیش از ۶۷ درصد ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۳- تأثیر ضعف تقید نسبت به مبانی شرعی و احکام اسلامی و قانون اساسی بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	15	31	49	51	36	182
	درصد	8.2%	17.0%	26.9%	28.0%	19.8%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	0	2	18	35	29	84
	درصد	0.0%	2.4%	21.4%	41.7%	34.5%	100.0%
جمع	فراوانی	15	33	67	86	65	266
	درصد	5.6%	12.4%	25.2%	32.3%	24.4%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت:

بیش از ۴۷ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۷۵ درصد از گروه فرهیختگان ضعف تقید نسبت به مبانی شرعی و احکام اسلامی و قانون اساسی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

در مجموع هر دو گروه بیش از ۵۶ درصد ضعف تقید نسبت به مبانی شرعی و احکام اسلامی و قانون اساسی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۴- تأثیر احساس حمایت از نظام ج.ا و جامعه بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	19	21	56	49	37	182
	درصد	10.4%	11.5%	30.8%	26.9%	20.3%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	7	12	29	19	17	84
	درصد	8.3%	14.3%	34.5%	22.6%	20.2%	100.0%
جمع	فراوانی	26	33	85	68	54	266
	درصد	9.8%	12.4%	32.0%	25.6%	20.3%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت:

بیش از ۴۶ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۴۲ درصد از گروه فرهیختگان احساس حمایت از نظام ج.ا و جامعه را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

در مجموع هر دو گروه بیش از ۴۵ درصد احساس حمایت از نظام ج.ا و جامعه را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۵- تأثیر اختلالات روانی و شخصیتی بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	18	22	45	51	46	182
	درصد	9.9%	12.1%	24.7%	28.0%	25.3%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	4	12	26	28	16	86
	درصد	4.7%	14.0%	30.2%	32.6%	18.6%	100.0%
جمع	فراوانی	22	34	71	79	62	268
	درصد	8.2%	12.7%	26.5%	29.5%	23.1%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت:

بیش از ۵۳ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۵۰ درصد از گروه فرهیختگان اختلالات روانی و شخصیتی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

در مجموع هر دو گروه بیش از ۵۲ درصد اختلالات روانی و شخصیتی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۶- تأثیر کم بودن آستان تحمل بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	7	23	32	60	60	182
	درصد	3.8%	12.6%	17.6%	33.0%	33.0%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	2	2	22	31	29	86
	درصد	2.3%	2.3%	25.6%	36.0%	33.7%	100.0%
جمع	فراوانی	9	25	54	91	89	268
	درصد	3.4%	9.3%	20.1%	34.0%	33.2%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت بیش از ۶۶ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۶۹ درصد از گروه فرهیختگان کم بودن آستان تحمل را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند. در مجموع هر دو گروه بیش از ۶۷ درصد کم بودن آستان تحمل را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۷- تأثیر وجود روحیه خشونت و تندخویی بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	22	21	46	53	42	184
	درصد	12.0%	11.4%	25.0%	28.8%	22.8%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	1	8	22	39	16	86
	درصد	1.2%	9.3%	25.6%	45.3%	18.6%	100.0%
جمع	فراوانی	23	29	68	92	58	270
	درصد	8.5%	10.7%	25.2%	34.1%	21.5%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت بیش از ۵۰ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۶۳ درصد از گروه فرهیختگان، وجود روحیه خشونت و تندخویی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند. در مجموع هر دو گروه بیش از ۵۵ درصد وجود روحیه خشونت و تندخویی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۸- تأثیر داشتن روحیه جاه طلبی و کسب شهرت بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	31	31	35	53	33	183
	درصد	16.9%	16.9%	19.1%	29.0%	18.0%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	3	5	37	34	7	86
	درصد	3.5%	5.8%	43.0%	39.5%	8.1%	100.0%
جمع	فراوانی	34	36	72	87	40	269
	درصد	12.6%	13.4%	26.8%	32.3%	14.9%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت بیش از ۴۷ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۴۷ درصد از گروه فرهیختگان داشتن روحیه جاه طلبی و کسب شهرت را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند. در مجموع هر دو گروه بیش از ۴۶ درصد داشتن روحیه جاه طلبی و کسب شهرت را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۹- تأثیر نارضایتی از شغل خدمتی بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	18	14	47	45	59	183
	درصد	9.8%	7.7%	25.7%	24.6%	32.2%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	4	12	29	28	12	85
	درصد	4.7%	14.1%	34.1%	32.9%	14.1%	100.0%
جمع	فراوانی	22	26	76	73	71	268
	درصد	8.2%	9.7%	28.4%	27.2%	26.5%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت:

بیش از ۵۶ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۴۶ درصد از گروه فرهیختگان نارضایتی از شغل خدمتی را در بروز خشونت پلیس در فرآیند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

در مجموع هر دو گروه بیش از ۵۳ درصد نارضایتی از شغل خدمتی را در بروز خشونت پلیس در فرآیند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۱۰- تأثیر راضی نبودن از حقوق و مزایا بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	14	14	38	45	71	182
	درصد	7.7%	7.7%	20.9%	24.7%	39.0%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	5	15	20	24	22	86
	درصد	5.8%	17.4%	23.3%	27.9%	25.6%	100.0%
جمع	فراوانی	19	29	58	69	93	268
	درصد	7.1%	10.8%	21.6%	25.7%	34.7%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت بیش از ۶۳ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۵۲ درصد از گروه فرهیختگان راضی نبودن از حقوق و مزایا را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند. در مجموع هر دو گروه بیش از ۵۹ درصد راضی نبودن از حقوق و مزایا را در بروز خشونت پلیس در فرآیند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

جدول شماره ۱۱- تأثیر مشکلات شدید خانوادگی بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	17	21	51	48	44	181
	درصد	9.4%	11.6%	28.2%	26.5%	24.3%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	2	11	26	37	10	86
	درصد	2.3%	12.8%	30.2%	43.0%	11.6%	100.0%
جمع	فراوانی	19	32	77	85	54	267
	درصد	7.1%	12.0%	28.8%	31.8%	20.2%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت بیش از ۵۰ درصد از گروه کارکنان و بیش از ۵۹ درصد از گروه فرهیختگان مشکلات شدید خانوادگی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند. در مجموع هر دو گروه بیش از ۵۱ درصد مشکلات شدید خانوادگی را در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی در حد زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند. در یک جمع بندی کلی، تأثیر عوامل یازده گانه مربوط به مجموع عوامل فردی در احتمال بروز خشونت پلیس را می توان در جدول شماره ۱۲ نشان داد.

جدول شماره ۱۲- تأثیر مجموع عوامل فردی بر خشونت پلیس در فرآیند دادرسی

پاسخگویان		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کارکنان	فراوانی	6	35	46	64	19	170
	درصد	3.5%	20.6%	27.1%	37.6%	11.2%	100.0%
فرهیختگان	فراوانی	-	8	27	42	3	80
	درصد	-	10.0%	33.8%	52.5%	3.8%	100.0%
جمع	فراوانی	6	43	73	106	22	250
	درصد	2.4%	17.2%	29.2%	42.4%	8.8%	100.0%

بر پایه داده های جدول می توان گفت عوامل فردی از دیدگاه کارکنان به میزان ۴۸/۸۰ درصد، از دیدگاه فرهیختگان به میزان ۵۶/۳۰ درصد و در مجموع به میزان ۵۱/۲۰ درصد در بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی تأثیر دارد.

تحلیل استنباطی عوامل فردی مؤثر بر بروز خشونت پلیس

۱- تحلیل واریانس تفاوت دیدگاه‌های کارکنان و فرهیختگان در زمینه تأثیر عوامل فردی به شرح

جدولهای ذیل است:

جدول شماره ۱۳- توصیف آماری آزمون تحلیل واریانس عوامل فردی

انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	گروه‌ها	عامل فردی
.80150	3.5021	170	کارکنان	عامل فردی
.55654	3.6545	80	فرهیختگان	

جدول شماره ۱۴- آزمون تحلیل واریانس تفاوت دیدگاه‌های دو گروه در زمینه تأثیر عوامل

فردی بر بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی

درجه آزادی	ضریب تی t	میزان خطا	آزمون F	عامل فردی
248	-1.535	.000	13.896	عامل فردی

با توجه به نتایج آزمون تحلیل واریانس دیدگاه‌های دو گروه کارکنان و فرهیختگان در زمینه تأثیر عامل فردی بر بروز خشونت پلیس در فرایند دادرسی، می‌توان گفت که آزمون F با بیش از ۹۹ درصد معنی‌دار است؛ بنابراین بر پایه داده‌های جدولهای ۱۳ و ۱۴ تفاوت معنی‌داری بین میانگین نظری یا استاندارد تحقیق وجود دارد که مساوی با ۳ است و میانگین تجربی یا مشاهده شده دو گروه که بیشتر از ۳ به دست آمده است. به نوعی که میانگین دیدگاه‌های فرهیختگان، که ۳/۶۵ به دست آمده از میانگین نظر کارکنان که ۳/۵۰ به دست آمده بیشتر است. بر این اساس می‌توان بیان کرد که گروه فرهیختگان، تأثیر عوامل فردی را بر بروز خشونت در فرایند دادرسی بیش از گروه کارکنان می‌دانند.

۲- آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی عوامل فردی

جدول شماره ۱۵- رتبه‌بندی یا تعیین اولویت عوامل فردی مؤثر بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی از دیدگاه کارکنان

ردیف	عامل	جایگاه اولیوی	رتبه یا اولویت
۱	ضعف آگاهی نسبت به احکام اسلامی	5.66	۸
۲	ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور	6.64	۳
۳	ضعف تقید نسبت به مبانی شرعی و احکام اسلامی و قانون اساسی	5.56	۱۰
۴	احساس حمایت از نظام ج.ا و جامعه	5.58	۹
۵	اختلالات روانی و شخصیتی	5.96	۵
۶	کم بودن آستان تحمل	6.84	۱
۷	وجود روحیه خشونت و تندخویی	5.71	۷
۸	داشتن روحیه جاه‌طلبی و کسب شهرت	5.09	۱۱
۹	نارضایتی از شغل خدمتی	6.24	۴
۱۰	راضی نبودن از حقوق و مزایا	6.79	۲
۱۱	مشکلات شدید خانوادگی	5.94	۶
ضریب آزمون معنی‌داری $\chi^2 = 64/2$ سطح معنی‌داری $P < 0.01$			

بر پایه آزمون فریدمن در مورد رتبه‌بندی یا سنجش اولویت تأثیر عوامل فردی مهم بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی می‌توان گفت که به نظر کارکنان از بین عوامل فردی، کم بودن آستان تحمل در رتبه اول، راضی نبودن از حقوق و مزایا در رتبه دوم و ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور در رتبه سوم قرار دارد.

جدول شماره ۱۶- رتبه‌بندی عوامل فردی مؤثر بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی از دیدگاه فرهیختگان

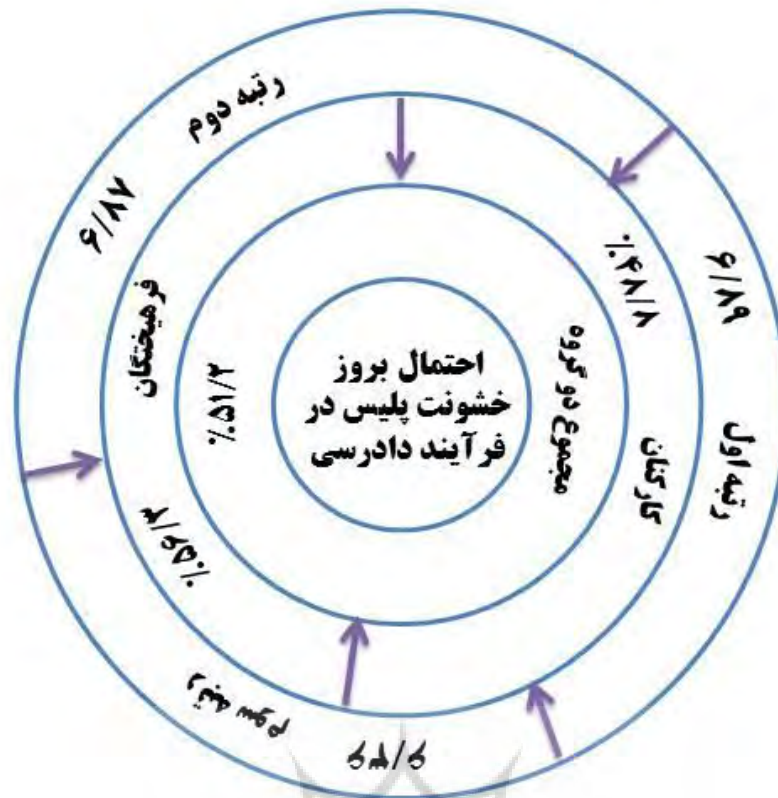
رتبه یا اولویت	جایگاه اولویتی	عامل	ردیف
۴	6.59	ضعف آگاهی نسبت به احکام اسلامی	۱
۱	7.36	ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور	۲
۲	7.29	ضعف تقید نسبت به مبانی شرعی و احکام اسلامی و قانون اساسی	۳
۹	5.14	احساس حمایت از نظام ج.ا و جامعه	۴
۸	5.41	اختلالات روانی و شخصیتی	۵
۳	6.99	کم بودن آستان تحمل	۶
۵	6.14	وجود روحیه خشونت و تندخویی	۷
۱۰	5.20	داشتن روحیه جاه‌طلبی و کسب شهرت	۸
۱۱	5.00	نارضایتی از شغل خدمتی	۹
۶	5.46	راضی نبودن از حقوق و مزایا	۱۰
۷	5.43	مشکلات شدید خانوادگی	۱۱
ضریب آزمون معنی‌داری $\chi^2 = 73/6$ سطح معنی‌داری $P < 0.01$			

بر پایه آزمون فریدمن در زمینه رتبه‌بندی یا سنجش اولویت تأثیر عوامل فردی مهم بر خشونت در فرایند دادرسی می‌توان گفت که از نظر فرهیختگان از بین عوامل فردی به ترتیب، ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور در رتبه اول، ضعف تقید نسبت به مبانی شرعی و احکام اسلامی و قانون اساسی در رتبه دوم و کم بودن آستان تحمل در رتبه سوم قرار دارد.

جدول شماره ۱۷- رتبه‌بندی عوامل فردی مؤثر بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی از دیدگاه کل جمعیت نمونه

رتبه یا اولویت	جایگاه اولویتی	عامل	ردیف
۵	5.96	ضعف آگاهی نسبت به احکام اسلامی	۱
۲	6.87	ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور	۲
۴	6.11	ضعف تقید نسبت به مبانی شرعی و احکام اسلامی و قانون اساسی	۳
۱۰	5.44	احساس حمایت از نظام ج.ا و جامعه	۴
۸	5.79	اختلالات روانی و شخصیتی	۵
۱	6.89	کم بودن آستان تحمل	۶
۶	5.85	وجود روحیه خشونت و تندخویی	۷
۱۱	5.13	داشتن روحیه جاه‌طلبی و کسب شهرت	۸
۷	5.84	نارضایتی از شغل خدمتی	۹
۳	6.36	راضی نبودن از حقوق و مزایا	۱۰
۹	5.77	مشکلات شدید خانوادگی	۱۱
ضریب آزمون معنی‌داری $\chi^2 = 84/7$ سطح معنی‌داری $P < 0.01$			

بر پایه آزمون فریدمن در زمینه رتبه‌بندی یا سنجش اولویت تأثیر عوامل فردی مهم بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی، می‌توان گفت که از بین عوامل فردی، کم بودن آستان تحمل در رتبه اول، ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور در رتبه دوم و راضی نبودن از حقوق و مزایا در رتبه سوم قرار دارد.

الگوی مفهومی پژوهش

همان گونه که ملاحظه می شود در الگوی مفهومی پژوهش ابتدا رتبه بندی عوامل فردی بر اساس آزمون فریدمن صورت گرفته است به گونه ای که

رتبه اول: کم بودن آستان تحمل

رتبه دوم: ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور

رتبه سوم: راضی نبودن از حقوق و مزایا عنوان شده است.

سپس میزان تأثیر عوامل فردی بر بروز خشونت پلیس بر اساس نظر دو گروه آورده شده است به طوری که کارکنان به میزان 48.8 درصد، فرهیختگان 51.2 درصد و در مجموع دو گروه 51.2 درصد عوامل فردی را در بروز خشونت پلیس در فرآیند دادرسی مؤثر دانسته اند.

نتیجه گیری

از میان انواع خشونت در این مقاله به خشونت فیزیکی و کلامی اشاره شد. در قوانین اعم از قانون اساسی و قانون مجازات اسلامی و اسناد بین المللی خشونت، مذموم، غیرقانونی و خلاف حقوق شهروندی تلقی می شود و مرتکبان

آن طبق مقررات و قوانین مستحق تعقیب و مجازات هستند. ریشه‌های خشونت پلیس عوامل مختلفی دارد که در این مقاله به یازده عامل مربوط به عوامل فردی مؤثر بر بروز خشونت در فرایند دادرسی اشاره شد.

در صورتی که خشونت کنترل نشود، پیامدهای زیانباری برای فرد، سازمان و جامعه در بر دارد. پیامدهای خشونت علاوه بر تأثیر گذاری بر جسم و روان قربانی، ضارب را نیز بشدت تحت تأثیر قرار می‌دهد و روان وی را دچار تزلزل و آشفتگی می‌سازد. در مورد پیامد خشونت بر جامعه نیز می‌توان به تخریب وجههٔ ناجا نزد مردم، افکار عمومی و ترس از پلیس و احساس ناامنی اشاره کرد. بنابراین به لحاظ بازتابی که رفتار کارکنان پلیس در ارتباط با مردم و جامعه دارد، ضرورت ایجاب می‌کند. عوامل فردی مؤثر بر خشونت پلیس شناسایی و راهکارهای پیشگیری از آن تبیین شود و مورد استفاده قرار گیرد تا بدین ترتیب خشونت پلیس در ارتباط با عوامل فردی به حداقل ممکن برسد. در جدول شماره ۱۸ عوامل فردی مؤثر بر خشونت پلیس در فرایند دادرسی و راهکارهای پیشگیری از آن در یک جا فهرست شده است تا بهتر مورد استفاده پژوهشگران قرار گیرد.

جدول شماره ۱۸- راهکارهای پیشگیری از عوامل فردی خشونت پلیس

ردیف	عامل	راهکار
۱	ضعف آگاهی نسبت به احکام اسلامی	- برگزاری مستمر کلاسها و دوره‌های آموزشی ضمن خدمت برای ارتقای آگاهی کارکنان نسبت به احکام اسلامی
۲	ضعف آگاهی نسبت به احکام حقوقی و قوانین کشور	- برگزاری دوره‌های آموزشی و کلاسهای آگاه‌سازی در زمینه حقوق شهروندی - تدوین منشور حقوقی متهم و تشویق کارکنان نسبت به لزوم رعایت آن
۳	ضعف تقید نسبت به مبانی شرعی و احکام اسلامی و قانون اساسی	- تلاش برای ارتقای فضایل اخلاقی و مقید نمودن کارکنان نسبت به مبانی شرعی و قانونی - برگزاری کارگاه‌های معرفت افزایی و دوره‌های بصیرت برای کارکنان
۴	احساس حمایت از نظام ج.ا و جامعه	- آموزش و ارشاد کارکنان در مورد پرهیز از رفتارهای تند و احساسی - تقویت فرهنگ تکلیف گرایی به جای نتیجه گرایی - برخورد انضباطی با کارکنان متخلف
۵	اختلالات روانی و شخصیتی	- اجرای آزمونهای روانی و شخصیتی - اقدام به درمان و خارج کردن این گونه افراد از مشاغل انتظامی و بازجویی
۶	کم بودن آستان تحمل	- تقویت ایمان و باورهای اعتقادی دینی - استفاده از تمرینات مختلف جسمی و روحی روانی - به کارگیری تجربیات پلیس دیگر کشورها در این زمینه

۷	وجود روحیه خشونت و تندخویی	- تشکیل پرونده شخصیتی و ارزیابی مداوم کارکنان مربوط - جلوگیری از به‌کارگیری افراد خشن و تندخو در مشاغل بازجویی، گشت و عملیات انتظامی
۸	داشتن روحیه جاه‌طلبی و کسب شهرت	- آموزش و ارشاد کارکنان درباره پرهیز از جاه‌طلبی و کسب شهرت - جلوگیری از به‌کارگیری این‌گونه کارکنان در مشاغل انتظامی و بازجویی - برخورد انضباطی و قضایی با کارکنان متخلف
۹	نارضایتی از شغل خدمتی	- آسیب‌شناسی علتهای نارضایتی کارکنان و اقدام در مورد رفع آن - استفاده نکردن از کارکنان ناراضی از شغل در تحقیق و بازجویی
۱۰	راضی نبودن از حقوق و مزایا	- افزایش حقوق و مزایا در قالب پرداخت پاداش و اضافه‌کار و بسته‌های حمایتی - کاهش فاصله دریافتی‌ها بین مدیران ارشد با کارکنان مادون به میزان معقول - تقویت و ترویج فرهنگ قناعت بین کارکنان - تشریح پاداش اخروی خدمت در شغل پلیسی
۱۱	مشکلات شدید خانوادگی	- عرضه خدمات مشاوره و بهداشت روانی به خانواده کارکنان - معاضدت با کارکنان به منظور کاهش و ازبین بردن مشکلات خانوادگی - خارج کردن این‌گونه کارکنان از مشاغل انتظامی و بازجویی

پیشنهادها

- ۱- تقویت ایمان و باورهای اعتقادی و دینی کارکنان
- ۲- استفاده از تمرینات مختلف جسمی و روحی روانی برای افزایش آستان تحمل کارکنان
- ۳- برگزاری دوره‌های آموزشی و کلاسهای آگاه‌سازی در زمینه حقوق شهروندی
- ۴- افزایش حقوق و مزایا در قالب پرداخت پاداش و اضافه‌کار و بسته‌های حمایتی
- ۵- تقویت و ترویج فرهنگ قناعت بین کارکنان
- ۶- تشریح پاداش اخروی خدمت در شغل پلیسی
- ۷- درباره عوامل درون سازمانی مؤثر بر بروز خشونت پلیس تحقیق جداگانه صورت پذیرد.

- ابن منظور، جمال الدین، محمد بن مکرم. (بی تا) لسان العرب، بیروت، دارصادر، ج ۱۰.
- اتیلور، رابرت (۲۰۰۲). مطالعه سوء رفتار پلیس در امریکا و یک مدل قابل اجرا در گلیس ترکیه. دانشگاه تگزاس امریکا. پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد.
- الی سون و الکس. (۲۰۰۴). سوء رفتارها و فساد پلیس. دانشگاه کمپل امریکا.
- انصاف پور، غلامرضا (۱۳۷۴). فرهنگ کامل فارسی. تهران. انتشارات زوآر.
- اندرو (۲۰۰۹). پیشگیری از سوء رفتارها و فساد پلیس. مؤسسه گریفیت امریکا. پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد.
- پاد، ابراهیم. (۱۳۸۱) حقوق کیفری اختصاصی، تهران، رهام.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷). لغت نامه. ج ۷. انتشارات دانشگاه تهران.
- ریس، شان و رودریک، گراهام. (۱۳۷۶) در اوج قله خودباوری، ترجمه پروانه کارکیا، تهران، دانشگاه الزهرا.
- زارعی، موسی، (۱۳۷۸) تجاوز مأمورین انتظامی و قضایی به حقوق متهم، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۷۸) تغییر رفتار و رفتار درمانی، نظریه ها و روش ها، تهران، دوران.
- صدری افشار، غلامحسین و همکاران (۱۳۷۳). فرهنگ فارسی امروز. تهران. مؤسسه نشر کلمه.
- کاتبی، حسینقلی (۱۳۶۳). فرهنگ حقوق (فرانسه-فارسی). تهران. انتشارات گنج دانش.
- کرم، عبدالواحد (۱۹۸۷م). معجم المصطلحات القانونیه. التبهه الاولی. بیروت. مکتب النهضه العربیه.
- گودرزی، فرامرز. (۱۳۷۷) پزشکی قانونی، ج ۱، تهران، دانشگاه امیرکبیر.
- محمدنسل، غلامرضا (۱۳۹۳). کلیات پیشگیری از جرم. تهران. نشر میزان.
- محمد نسل، غلامرضا، (۱۳۸۹) فرایند پیشگیری از جرم، فصلنامه حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴۰، ش ۱.
- محمدنسل، غلامرضا (۱۳۹۱). بررسی علل وقوع و شیوه های اثربخش پیشگیری از ضرب و جرح متهمین (مطالعه موردی فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی) ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰.
- مطهری زاده، ابوالفضل (۱۳۸۷). بررسی روش های پیشگیری از ضرب و شتم متهمان در آگاهی فرماندهی انتظامی تهران بزرگ. دانشگاه علوم انتظامی امین. پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد. رشته مدیریت انتظامی.
- Fox, Syzy, Spector, Paul; Miles, Don, (December 2001) Counter productive Work Behavior(CWB) in Response To Job Stressors And Organizational Justice: Some Mediator And Moderator Tests For Autonomy And Emotions, Journal Of Vocational Behavior, Volum59, Issue3.
- Hogh, Annie; Henriksson, Marie; Burr, Hermann,(December 2005) A -year Follow- Up Study Of Aggression At Work And Psychological Health, International Journal Of Behavioral Medicine, Volum12, Issue4.